

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00104-422/2019/4

Datum: 24. 1. 2020

Odgovor na poslansko vprašanje mag. Karmen Furman v zvezi s številom tujcev s prijavljenim stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in zneski socialnih pomoči

Poslanka mag. Karmen Furman je na Vlado Republike Slovenije naslovila poslansko vprašanje v zvezi s prijavo prebivališča in zlorabo socialnih transferjev, in sicer:

1. Koliko tujcev prebiva v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja za stalno prebivanje in oseb na podlagi združitve družine? Prosim za podatek na dan 31.12.2019 ter ločeno za obdobje od 2009 do 2019, po posameznih letih 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 in 2019 ter po upravnih enotah.

Iz evidenc, ki se na podlagi 110. člena Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 1/18 – uradno prečiščeno besedilo, 9/18 – popr. in 62/19 – odl. US) vodijo o dovoljenjih za začasno prebivanje in dovoljenjih za stalno prebivanje so bili pridobljeni podatki o številu veljavnih dovoljenj za stalno prebivanje in o številu veljavnih dovoljenj za začasno prebivanje iz razloga združitve družine, veljavnih na zadnji dan posameznega leta za leta od 2009 do 2018 in na dan 13. 12. 2019. Podatki so razvrščeni po posameznih upravnih enotah, ki so dovoljenja izdale. Pri podatkih o dovoljenjih za stalno prebivanje so poleg podatkov upravnih enot vključeni tudi podatki o dovoljenjih, ki jih je izdalo Ministrstvo za notranje zadeve.

Podatki so pripravljeni ločeno za tujce, ki so državljani tretjih držav (to je državljani držav, ki niso članice Evropskega gospodarskega prostora ali njihovi družinski člani, družinski člani slovenskih državljanov ali državljani Švicarske konfederacije ali njihovi družinski člani) in za tujce, ki so državljani držav članic Evropskega gospodarskega prostora ali Švicarske konfederacije, njihovi družinski člani ali družinski člani slovenskih državljanov.

Zahtevani podatki so razvidni iz tabel, ki so priloga odgovora na poslansko vprašanje.

V tabeli 1 so podatki o številu veljavnih dovoljenj za stalno prebivanje, izdanih državljanom tretjih držav, veljavnih na zadnji dan posameznega leta (na dan 31. 12.) in na dan 13. 12. 2019 po upravnih enotah, ki so dovoljenja izdale in za Ministrstvo za notranje zadeve ter skupaj.

V tabeli 2 so podatki o skupnem številu veljavnih dovoljenj za stalno prebivanje za družinskega člana državljana Evropskega gospodarskega prostora in veljavnih dovoljenj za stalno prebivanje za družinskega člana slovenskega državljana, veljavnih na zadnji dan posameznega leta (na dan 31. 12.) in na dan 13. 12. 2019 po upravnih enotah, ki so dovoljenja izdale, ter skupaj.

V tabeli 3 so podatki o skupnem številu veljavnih potrdil o prijavi stalnega prebivanja/dovoljenj za stalno prebivanje za državljana Evropskega gospodarskega prostora (izdanih državljanom držav članic Evropskega gospodarskega prostora) in veljavnih dovoljenj za stalno prebivanje za državljana

Švicarske konfederacije, veljavnih na zadnji dan posameznega leta (na dan 31. 12.) in na dan 13. 12. 2019 po upravnih enotah in za Ministrstvo za notranje zadeve ter skupaj.

V tabeli 4 so podatki o številu veljavnih dovoljenj za začasno prebivanje iz razloga združitve družine, izdanih državljanom tretjih držav, veljavnih na zadnji dan posameznega leta (na dan 31. 12.) in na dan 13. 12. 2019 po upravnih enotah, ki so dovoljenja izdale in skupaj.

V tabeli 5 so podatki o skupnem številu veljavnih dovoljenj za začasno prebivanje za družinskega člana državljana Evropskega gospodarskega prostora in veljavnih dovoljenj za začasno prebivanje za družinskega člana slovenskega državljana, veljavnih na zadnji dan posameznega leta (na dan 31. 12.) in na dan 13. 12. 2019 po upravnih enotah in skupaj.

2. Kolikšno je bilo število prejemnikov socialne pomoči in skupen znesek prejetih pomoči tujcem?

Podatka o številu oseb na podlagi združitve družine, ki so upravičeni do denarne socialne pomoči, do 31. 12. 2011, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti nima. Po letu 2012, ko podatek obstaja, pa je potrebna posebna pazljivost, ker so pri podatkih o osebah na podlagi združitve družine (v tabeli so navedeni v vrstici: združitev) lahko upoštevani tudi tujci s stalnim prebivališčem (v tabeli so navedeni v vrstici: stalno bivanje). Posledično se teh dveh podatkov ne sme sešteti, ker lahko pride do podvajanja podatkov.

V zvezi s skupnimi zneski Vlada Republike Slovenije pojasnjuje, da skupni zneski ne predstavljajo le zneskov denarnih socialnih pomoči, dodeljenih posameznim tujcem in osebam na podlagi združitve družine, ampak vključujejo tudi zneske denarnih socialnih pomoči, dodeljenih celotni družini, v kateri se tujec in oseba na podlagi združitve družine upoštevata kot povezana oseba. Podatkov o višini skupnih zneskov denarnih socialnih pomoči, dodeljenih samo tujcem in osebam na podlagi združitve družine, ni mogoče pridobiti.

Ob upoštevanju navedenega so v priloženem dokumentu Podatki o tujcih po upravnih enotah_2009-2019.xlsx, podatki o številu tujcev s prijavljenim stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in številu oseb na podlagi združitve družine upravičenih do denarne socialne pomoči v letih 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 in 2019 po upravnih enotah ter o skupnih zneskih prejetih pomoči.

3. S kakšnimi delovnimi procesi in na osnovi katerih kriterijev zaposleni na upravnih enotah od sprejetja novega Zakona o tujcih v letu 2019 spremljajo, nadzirajo, predvsem pa preprečujejo zlorabe instituta prijave naslova prebivališča na območju svoje upravne enote?

Prijavno in odjavno obveznost v zvezi s stalnim in začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji ter stalnim in začasnim naslovom v tujini ureja Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16, v nadaljevanju: ZPPreb-1), ki se je začel uporabljati 13. 8. 2017. Temeljni namen ZPPreb-1 je zagotoviti točno in ažurno evidenco prebivalstva ter skladnost podatkov registra prebivalstva z dejanskim stanjem prebivanja in gibanja prebivalstva za potrebe državnih organov in drugih uporabnikov, ki te podatke potrebujejo za opravljanje predpisanih nalog. Za zagotavljanje temeljnega namena zakona, torej zagotovitve točnejše evidence prebivalstva, tako pa tudi preprečevanja morebitnih zlorab instituta prijave naslova prebivališča, je ZPPreb-1 vzpostavil nove vzvode, ki bistveno zmanjšujejo možnosti fiktivne prijave prebivališča. Ti so:

- obveznost posameznika, da ob prijavi prebivališča navede resnične podatke o naslovu naselitve, in sankcija, če tega ne naredi;
- dolžnost lastnika, solastnika ali stanodajalca, ki posamezniku dovoli bivati na naslovu, da posamezniku ne omejuje prijavne obveznosti na tem naslovu, in sankcija, če prijavno obveznost omejuje;

- obveščanje posameznikov o prijavno-odjavno obveznosti pred uvedbo postopka ugotavljanja dejanskega stalnega prebivališča;
- natančno določen postopek preverjanja resničnosti prijave prebivališča;
- pravica lastnika oziroma solastnika, da pridobi podatke o prijavah na naslovu svoje nepremičnine zgolj na podlagi dokazila o lastništvu oziroma solastništvu;
- omejitev števila začasnih prebivališč na samo eno začasno prebivališče ali en začasni naslov v tujini;
- razširitev kazenskih sankcij in možnost izreka globe, ki je višja od najnižje predpisane;
- nadzor nad izvrševanjem določb izvajajo upravne enote in ne več Inšpektorat Republike Slovenije, pristojen za notranje zadeve, saj upravne enote, ki neposredno izvajajo določbe zakona, hitreje zaznajo morebitne kršitve in jih zato tudi hitreje sankcionirajo, posledično pa so prekrškovni postopki učinkovitejši. Upravne enote lahko morebitne kršitve določb zakona zaznajo neposredno že ob prijavi prebivališča, kot tudi v postopku ugotavljanja prebivališča in postopku preverjanja resničnosti prijave prebivališča.

Zaposleni na upravnih enotah preprečujejo morebitne zlorabe instituta prijave naslova prebivališča zlasti z doslednim izvajanjem določb ZPPreb-1. Uradna oseba ob prijavi prebivališča preveri istovetnost posameznika, ki prijavlja prebivališče, oziroma njegovega pooblaščenca (z vpogledom v uraden identifikacijski dokument, v primeru dvoma pa tudi v podatke uradnih evidenc), preveri ali ima tujec dovoljenje za stalno prebivanje oziroma dovoljenje za začasno prebivanje, potrdilo o prijavi prebivanja ali vizum za dolgoročno bivanje (podatki se zaradi centraliziranih evidenc avtomatsko prenesejo iz registra tujcev v register stalnega prebivalstva) ter preveri, ali ima posameznik dokazilo o pravici do prebivanja na naslovu, ki ga prijavlja (četrti odstavek 7. člena ZPPreb-1; kot dokazilo šteje izjava o lastništvu oziroma solastništvu, najemna ali podnajemna pogodba, soglasje lastnika, enega solastnika ali stanodajalca). Uradna oseba lastništvo preveri v uradnih evidencah Geodetske uprave Republike Slovenije, preveri pa tudi, ali naslov, ki ga posameznik prijavlja, obstaja, oziroma ali ima stavba določeno hišno številko. Že 8. 10. 2013 je bila v register stalnega prebivalstva nameščena tudi informacijska rešitev za pregled števila oseb oziroma prijav stalnih in začasnih prebivališč na določenem naslovu, ki omogoča uradni osebi, da ob prijavi prebivališča preveri število prijavljenih oseb na naslovu ter takoj uvede postopek preverjanja resničnosti prijave, če je na naslovu prijavljeno večje število oseb (sum, da gre za fiktivno prijavo), v mesecu oktobru 2019 pa je Ministrstvo za notranje zadeve izvedlo nadgradnjo registra stalnega prebivalstva na način, ki bo omogočal vpis opombe, ki bi bila lahko relevantna za uradno osebo, ki izvaja prijave (za primere, ko ena upravna enota prijavo zavrne, posameznik pa v okviru odpravljenega krajevne pristojnosti želi izvesti enako prijavo na drugi upravni enoti). V okviru nadgradnje registra stalnega prebivalstva bodo upravne enote pozvane tudi k označbi opomb na objektih porušenih stavb ali stavb v propadu, ki še imajo hišne številke in za katere policija opaža, da se nanj želijo fiktivni prijavljati posamezniki.

Vlada Republike Slovenije pojasnjuje, da uradna oseba uvede postopek preverjanja resničnosti prijave prebivališča (22. in 24. člen ZPPreb-1) kadar iz podatkov ali dokazil, predloženih ob prijavi prebivališča, ali podatkov, s katerimi razpolaga upravna enota, izhaja dvom o njihovi resničnosti. Postopek uvede zlasti kadar eden od staršev ne predloži soglasja drugega starša k prijavi prebivališča otroku, ki ima prijavljeno prebivališče na različnem naslovu, kadar stanodajalec, lastnik oziroma solastnik ne dovoli prijave prebivališča ali kadar posameznik ne predloži dokazila, da ima pravico do prebivanja na naslovu, ki ga prijavlja. Postopek uvede tudi, če stavba, na naslovu katere posameznik prijavlja prebivališče, v registru prostorskih enot nima določene hišne številke, če nepremičnina, na katero posameznik prijavlja prebivališče, ni stanovanjski objekt ter v drugih primerih, ko dvomi, da posameznik na naslovu, ki ga prijavlja, prebiva (npr. sumi, da gre za fiktivno prijavo, ker je na tem naslovu že prijavljeno večje število oseb ipd.). Če uradna oseba ugotovi, da so podatki oziroma dokazila resnična, postopek s sklepom ustavi, posamezniku pa prijavi prebivališče. Če v postopku ugotovi, da posameznik ne prebiva na naslovu, ki ga prijavlja, prijavo na podlagi petega odstavka 22. člena ZPPreb-1 v povezavi s 24. členom ZPPreb-1 z odločbo zavrne. Z dnem dokončnosti odločbe posamezniku preneha začasno prebivališče, prijavljeno v postopku preverjanja resničnosti prijave.

Ob sumu zlorabe instituta prijave prebivališča lahko upravna enota uvede tudi postopek ugotavljanja stalnega ali začasnega prebivališča. Upravna enota po uradni dolžnosti uvede postopek ugotavljanja prebivališča, če posameznik ne izpolni prijavnih obveznosti ali če dvomi, da posameznik, kljub njegovi izjavi, na naslovu prijavljenega prebivališča prebiva. Ta postopek uvede tudi, če ga predlaga občina, na naslovu katere ima posameznik prijavljeno prebivališče, ali občina, na območju katere posameznik prebiva (18. in 20. člen ZPPreb-1). Skladno z določbami Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju: ZUP) uradna oseba v ugotovitvenem postopku ugotavlja resnično dejansko stanje, torej kje posameznik dejansko prebiva, ZPPreb-1 pa zaradi popolne ugotovitve dejanskega stanja Pošti Slovenije nalaga dolžnost posredovanja podatkov o preusmeritvah poštnih pošilk posameznika, za katerega je uveden postopek ugotavljanja prebivališča, hkrati pa omogoča tudi, da se pri dokazovanju in preverjanju istovetnosti stranke postopka iz uradnih evidenc uporablja njena fotografija. Ker se kot dokaz v postopku lahko uporabi vse, kar je primerno za ugotavljanje stanja stvari in kar ustreza posameznemu primeru, se lahko opravi tudi ogled oziroma preverjanje na terenu. Če uradna oseba v postopku ugotovi, da posameznik prebiva na naslovu, ki ni naslov njegovega prijavljenega prebivališča, posamezniku na podlagi 21. člena ZPPreb-1 v register stalnega prebivalstva prijavi prebivališče na naslov, kjer posameznik dejansko prebiva, oziroma mu po uradni dolžnosti odjavi prebivališče in v register stalnega prebivalstva vpiše naslov v tujini (lahko tudi zgolj državo, če naslova v tujini ne more ugotoviti), če v postopku ugotovi, da se je posameznik odselil z območja Republike Slovenije. Če uradna oseba v postopku ne more ugotoviti, kje posameznik prebiva (in mu po določbah 19. člena ZPPreb-1 tudi ne more prijaviti zakonskega prebivališča), posamezniku prijava prebivališča na podlagi dokončne odločbe, izdane v tem postopku, preneha.

Skladno s 45. členom ZPPreb-1 se lahko z globo od 200 do 600 evrov kaznuje za prekršek tudi posameznik, za katerega se v postopku ugotavljanja prebivališča ugotovi, da ni izpolnil prijavnih obveznosti (21. člen tega zakona) ter posameznik, za katerega se v postopku preverjanja resničnosti prijave ugotovi, da ne prebiva na naslovu, ki ga prijavlja (peti odstavek 22. člena in 24. člen tega zakona).

Podatki o morebitnih ugotovljenih kršitvah v zvezi s fiktivno prijavo prebivališča se v registru stalnega prebivalstva ne vodijo, prav tako pa se v registru stalnega prebivalstva ne vodi podatek o razlogu za uvedbo postopka ugotavljanja prebivališča kot tudi ne podatek o kršitvah oziroma prekrškovnih postopkih.

4. Kdo izvaja nadzor nad uradnimi osebami, ki izvajajo nadzor prijave prebivališča in kakšne so bile do sedaj ugotovitve tega nadzora?

Kot že pojasnjeno, nadzor nad izvrševanjem določb ZPPreb-1, katerih kršitve so določene kot prekrški, izvajajo upravne enote, policija in občinski inšpektorji. Prekrškovni organi so samostojni upravni organi, ki delo opravljajo samostojno na podlagi Ustave in zakonov, Uredba o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 9/18, v nadaljevanju: uredba) pa skupaj s sistemskim zakonom na področju prekrškov (Zakon o prekrških) in ZUP, tvori pravno podlago za zakonito poslovanje prekrškovnih organov. Za prekrškovne organe je za izvajanje uredbe pristojen predstojnik organa (115. člen uredbe), nadzor nad izvajanjem uredbe pa opravlja upravna inšpekcija kot del Inšpektorata za javni sektor, ki je organ v sestavi Ministrstva za javno upravo (116. člen uredbe).

Strokovni nadzor z delovnega področja prijave prebivališča izvaja Ministrstvo za notranje zadeve in obsega pregled izvajanja zakonodaje in izvrševanja upravnih nalog v upravnih zadevah na področju prijave prebivališča (postopki ugotavljanja prebivališča in postopki preverjanja resničnosti prijave) ter preverjanje prijav po transakcijah in vnosih v register stalnega prebivalstva. V strokovnem nadzoru uradna oseba ob pregledu spisovne dokumentacije naključno izbranih upravnih spisov ugotavlja morebitne kršitve določb ZUP in materialnega zakona ZPPreb-1, na morebitne kršitve in nepravilne

vnose podatkov v register stalnega prebivalstva pa opozori v poročilu z nadzora, v katerem poda tudi ustrezna priporočila, oziroma kadar je to potrebno, zoper dokončne odločbe, ki jih je izdala upravna enota, uporabi ustrezna izredna pravna sredstva (npr. razveljavitev po nadzorstveni pravici).

5. Kakšne sankcije ste do sedaj izvedli zoper morebitne ugotovljene nepravilnosti in ali ste ter kakšne ukrepe ste sprejeli za preprečevanje ugotovljenih zlorab v prihodnje?

Pri ugotovljenih zlorabah instituta prijave prebivališča upravne enote fiktivno prijavo po uradni dolžnosti sanirajo, kot to določa ZPPreb-1 (upravna enota prijavo zavrne oz. posameznika prijavi na naslov, kjer dejansko prebiva oz. prijavi posameznika na naslov v tujino oz. prijava prebivališča preneha), lahko pa tudi uvedejo prekrškovni postopek. Upravne enote na morebitne zlorabe instituta prijave naslova prebivališča opozarja tudi Ministrstvo za notranje zadeve, ki jih kot pritožbeni organ zasledi oziroma na katere je opozorjen, hkrati pa je ministrstvo z namenom preprečevanja fiktivnih prijav nadgradilo tudi register stalnega prebivalstva, kot je to že bilo pojasnjeno. V letu 2018 je Ministrstvo za notranje zadeve za potrebe dela policije pripravilo seznam naslovov v Republiki Sloveniji, na katerih je prijavljenih več kot 20 posameznikov, enako tudi v juniju 2019, saj zlorabe iz naslova fiktivnih prijav v smislu kaznivih dejanj overitve lažne vsebine obravnava tudi policija. Vsem upravnim enotam so bila tudi posredovana ustrezna navodila in usmeritve, ki se nanašajo na izvrševanje določb ZPPreb-1 in Zakona o tujcih, upravne enote so seznanjene tudi z aktivnostmi policije ter pozvane h kooperativnemu in odzivnemu sodelovanju s pristojnimi policijskimi enotami.

Vlada Republike Slovenije je 18. 7. 2019 s sklepom št. 01203-8/2019/4 ustanovila Medresorsko delovno skupino za proučitev problematike fiktivnih prijav prebivališč posameznikov in s tem povezano zlorabo socialnih transferjev (v nadaljevanju: MDS). V delo MDS so vključena različna pristojna ministrstva: Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za javno upravo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvo za finance. Naloge medresorske delovne skupine so: proučitev problematike in priprava ukrepov, s katerimi se lahko prepreči prijava fiktivnih prebivališč posameznikov in njihovih otrok ter s tem povezano dodeljevanje denarnih socialnih pomoči in preostalih transferjev posameznikom in gospodinjstvom; proučitev možnosti zaježitve tako imenovanih fiktivnih vpisov v vzgojno-izobraževalne ustanove; proučitev zaostritve pogojev za zaposlovanje tuje delovne sile v Sloveniji ter priprava predlogov ukrepov za ureditev področja agencijskega dela. MDS se je sestala na štirih skupnih sestankih (25. 7. 2019, 20. 8. 2019, 30. 8. 2019, 27. 9. 2019), na katerih je preučila problematiko fiktivnih prijav in njenih posledic, v zvezi s povezovanjem podatkov registrov pa je izvedla tudi sestanka na tehnični ravni (11. 9. 2019 in 6. 11. 2019). Pristojna ministrstva, ki so identificirala težave po posameznih resorjih, so pripravila nabor že izvedenih ukrepov, pripravila pa so tudi predloge, ki bi lahko prispevali k omejevanju fiktivnih prijav in s tem povezano zlorabo socialnih transferjev.